

סוגיות באישות ומשפחה לאור כוונות התורה

ממשנתו של הרב יצחק שילת | מתוך שיחתו עם הרב ישי אנגלמן

מעבר לפרטים: חיפוש ה"רעיון" ההלכתי

כוונת התורה

הגישה ההפוכה:
להתחיל מחיפוש
הרעיון של המצווה כפי
שעולה מהפסוקים
בסברא ישרה, וממנו
לגזור את הדינים
והנפקא מינות.

הגישה הרגילה

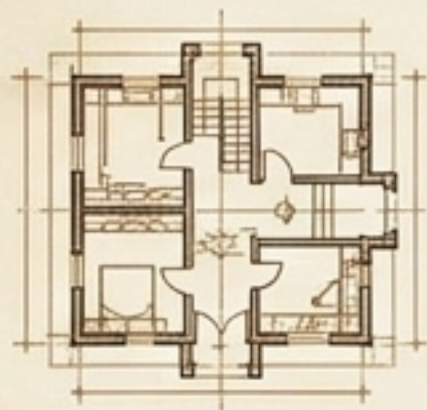
עולם הישיבות נוטה
לחפש את ה'גדר'
(ההגדרה המשפטית)
על ידי איסוף פרטים
ודינים שונים מהגמרא,
ומהם להרכיב את
ההגדרה.

"אנו למדים כן מכוונת המצווה... כלומר כמו שהייתם יושבים בבתיכם" (חידושי הריטב"א, מסכת סוכה).
הרעיון אינו דרשה טכנית, אלא הבנה שכלית של המטרה המעשית.

ההבדל בין "טעם" ל"כוונה" (מקרה המבחן: סוכה)

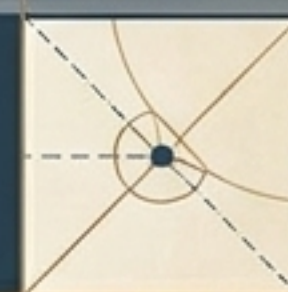
כוונת המצווה (The Intent/Idea)

מהי המהות המעשית הנדרשת
מהאדם? מה ה"רעיון" המדריך
את ההלכה?

דוגמה: "תשבו כעין תדורו" – הרעיון הוא לעבור
דירה לשבוע. כפי שבבית מותר לצאת לטייל או
לברוח מדיתושים, כך גם בסוכה. הכוונה
מגדירה את ההלכה למעשה.

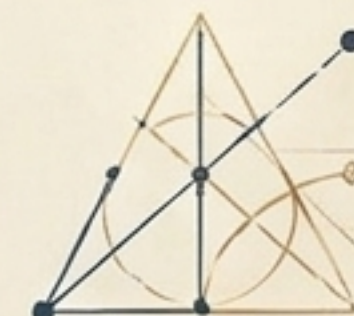
טעם המצווה (The Reason)

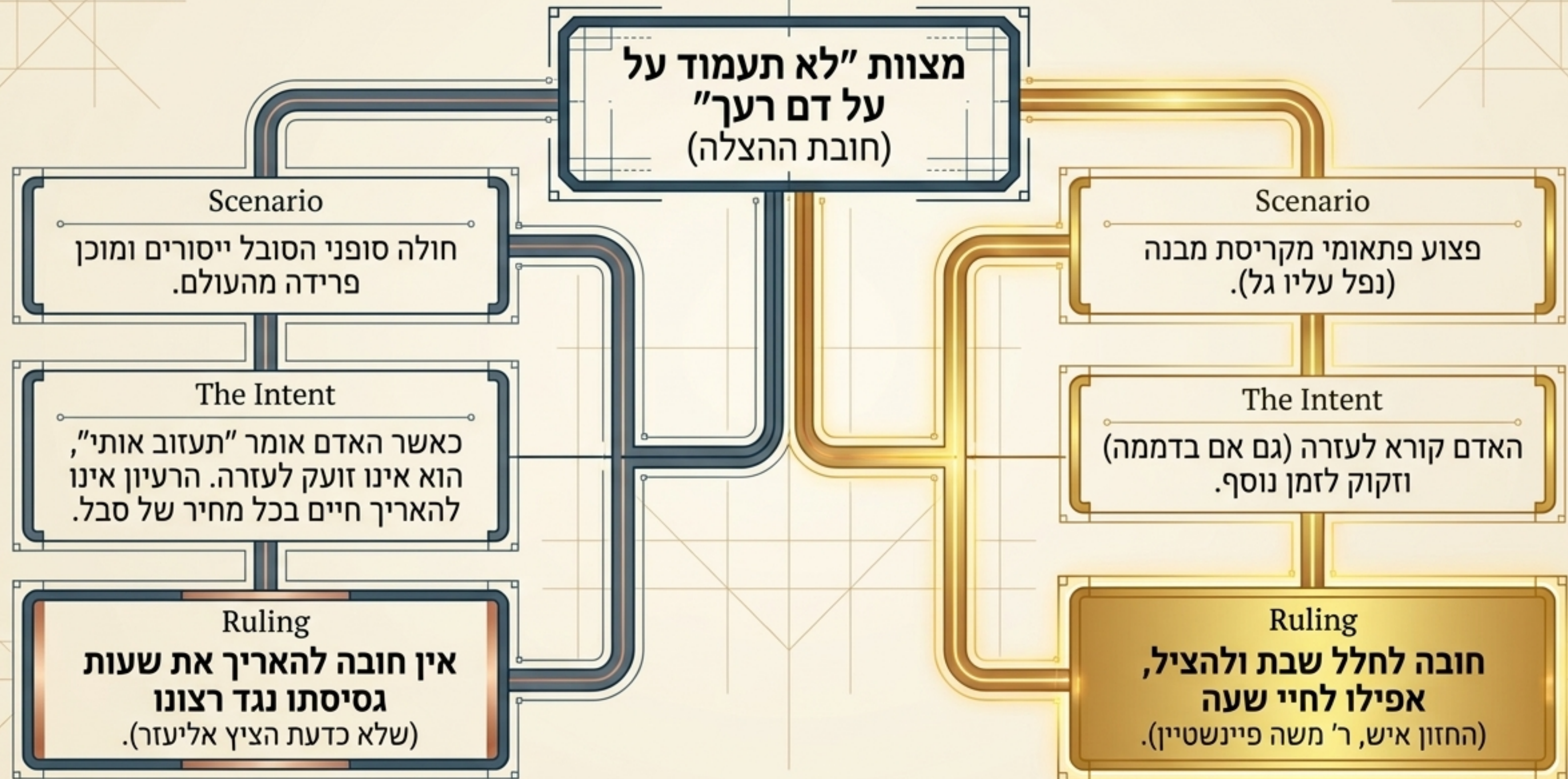
מדוע התורה נתנה את הציווי?
מהי המטרה ההיסטורית או
הרוחנית?

דוגמה: "למען ידעו דורותיכם כי
בסוכות הושבתי את בני ישראל"
(זיכרון יציאת מצרים).

דילמת החיים והמוות: יישום הכוונה ברפואה

שער שני: אישות, משפחה וכוונת התורה

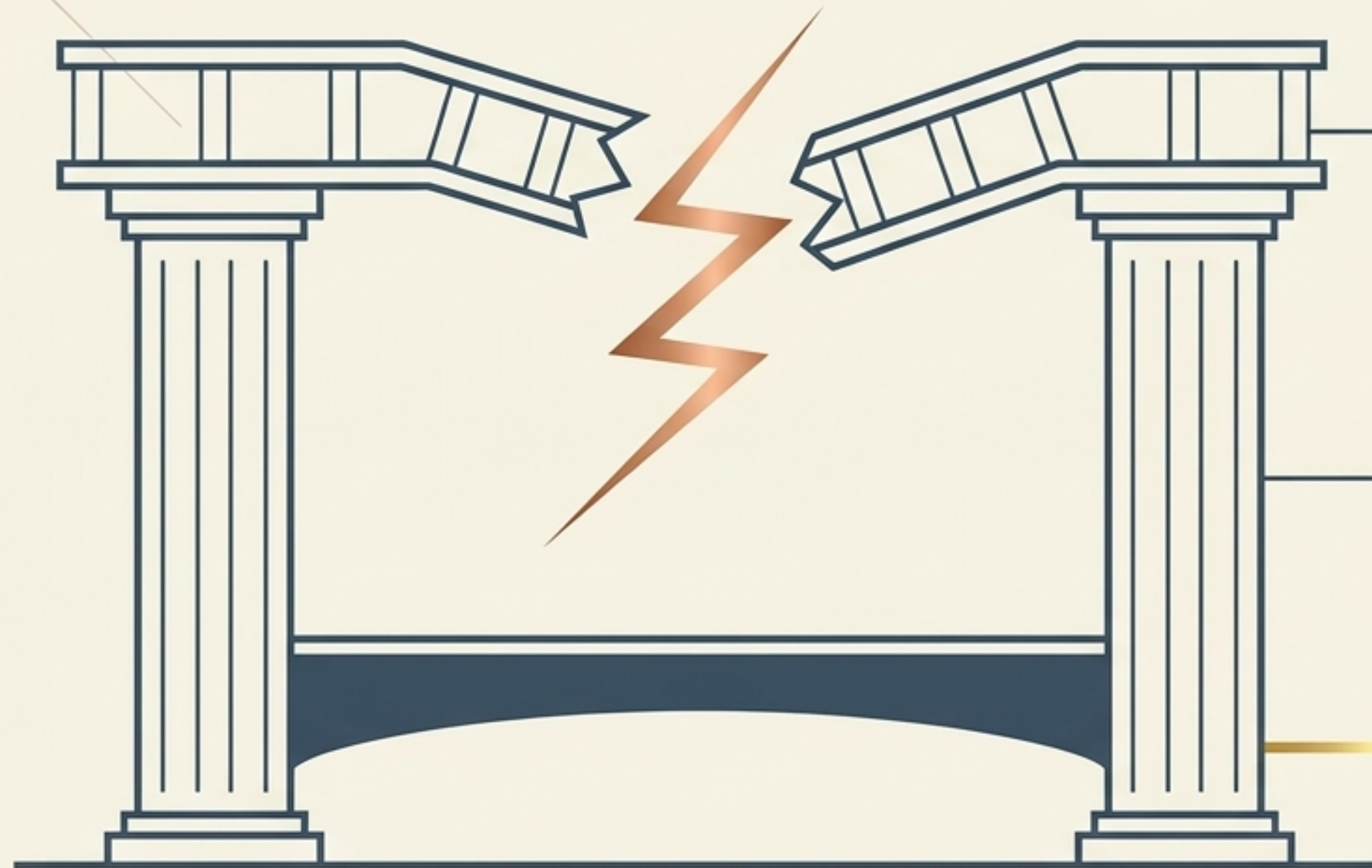
כיצד ההבנה השורשית של רעיונות התורה מעצבת את הלכות
הנישואין, הנאמנות, והשותפות הכלכלית.

מצוות פרו ורבו: לשמר את הקיים או להרבות?

המחלקות במסכת יבמות אינה טכנית, אלא נסובה על השאלה:
מהו הרעיון המהותי מאחורי המצווה הראשונה בתורה?

שגגה או מעילה? האנטומיה של הבגידה

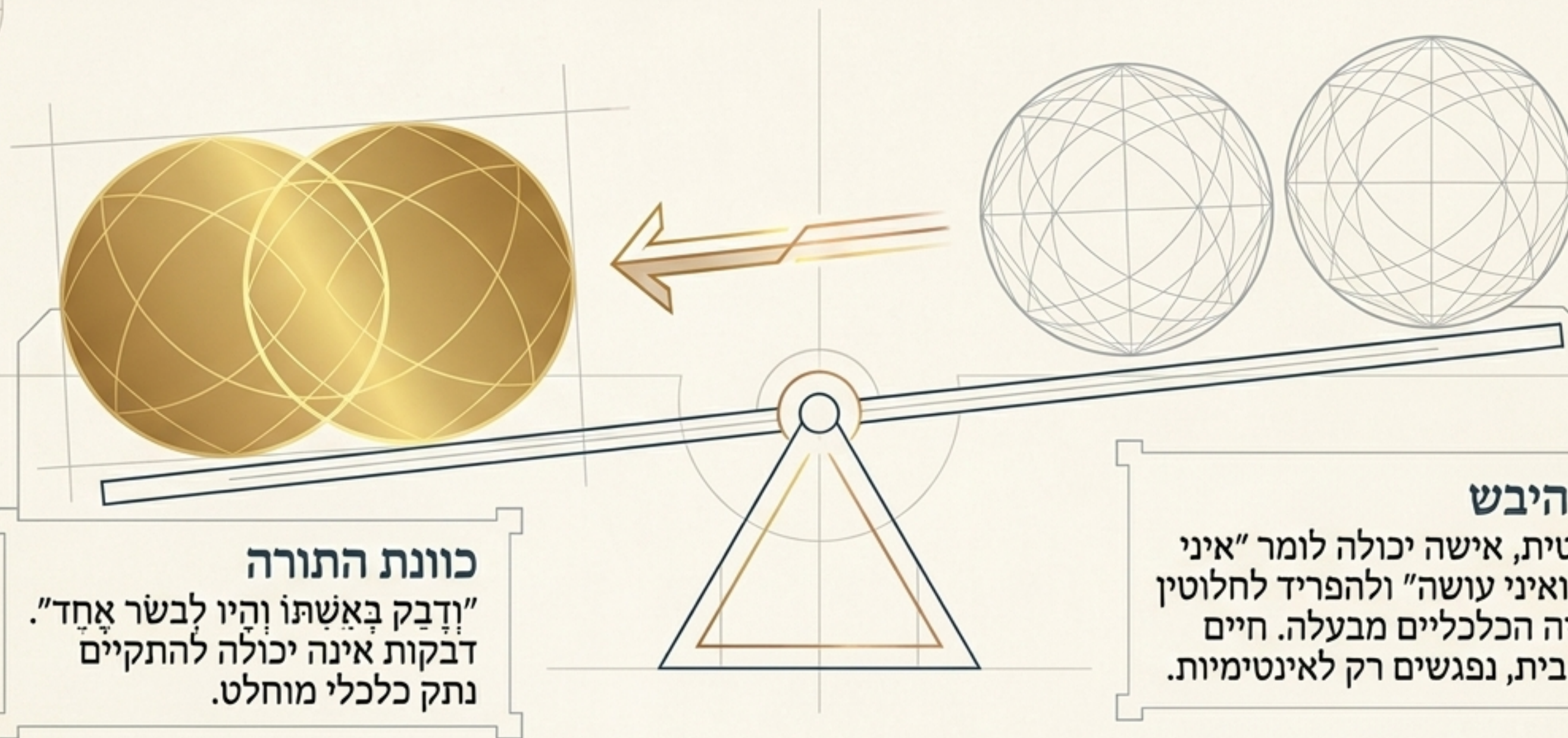
הדילמה: אישה שזנתה וטוענת "שוגגת הייתי" (לא ידעתי שמעשה זה אסור הלכתית). האם היא נאסרת על בעלה?

הכלל היבש: בדיני שבת או כשרות, חוסר ידיעת ההלכה נחשב לשגגה שפוטרת מעונש.

חידוש המהרי"ק:
היא אסורה לבעלה!

הכוונה: "וּמַעַלָּה בּוֹ מַעַל". איסור 'לא תנאף' אינו רק חטא מול שמיים, אלא מעילה אישית באדם. גם ללא ידיעת ההלכה, היא ידעה שהיא אשת-איש ושהיא מועלת בו. אין זו שגגה.

יחסי ממון: שותפות אמיתית או שותפים לדירה?

לכן, חז”ל תיקנו תקנות מחייבות (פירות נכסי מלוג, מלאכות הבית) כדי למנוע מצב של אנשים זרים באותו הבית.
הרעיון מחייב מסגרת של שותפות כוללת, לא רק ביולוגית.

מהלכה תיאורטית לאחריות מערכתית

- ההלכה אינה רק אוסף פסיקות עבר, אלא אורגניזם חי המבוסס על רעיונות שורשיים.
- על חכמי הדור להבין את האקלים התרבותי (מעמד האישה, כלכלה מודרנית).
- מתך חיבור לשורש, יש להם הסמכות והחובה לתקן תקנות אמיצות כדי להסיר עוול.

לימוד "כוונות התורה" אינו רק
תרגיל אינטלקטואלי.
זהו הכלי החיוני הנדרש מדייני הדור כדי
לקחת אחריות על משברים חסרי תקדים.

אומץ הלכתי: חידוש תקנת הגאונים בכפיית גט

טענת "מאיס עלי": מה קורה כאשר אישה אינה מסוגלת להמשיך לחיות עם בעל שאינו הולך בדרך ישרה?

המציאות המשתנה: עם השינויים הבלתי הפיכים במעמד האישה בדורות האחרונים, לא ניתן לדרוש מנשים לסבול מצבי התעמרות או שבי במסגרת הנישואין.

הפיתרון המוצע: הרב שילת קורא לרבנות הראשית לחדש את תקנת הגאונים (שנהגה 300 שנה בעבר): להכיר בטענת "מאיס עלי" המגובה באמתלה מבוססת כעילה מספקת לכפיית גט. קידוש השם מתבטא בתיקון תקנות המסירות עוול ומכשול.

משבר העגונות: חובת ההצלה של הציבור

החובה:

מתוך הבנת עומק כוונות התורה של חירות וכבוד האדם, קורא הספר לייסד הסכמה רחבה בין חכמי הדור לפיתרון מערכתי רדיקלי.

ההקשר:

מציאות כואבת של בעלים שנפצעו אנושות בתאונות או במלחמות, שרויים בתרדמת ואינם כשירים הלכתית לתת גט, מותירים את נשותיהם כבולות (עגונות).

"על דעת נן ניתנה תורה, שאדם ובני חכמים ילמדו וינסו להבין... ומתוך כך להגיע להכרעות מעשיות גם בשאלות חדשות. מתוך כך מתרבה כבוד התורה."

האמת אינה מכירה בגבולות מגזריים

1 20 שנה בישיבת מרכז הרב – ספיגת תורת ארץ ישראל ואמונה בדרך הציונות הדתית.

2 הגעה לבני ברק – לימוד אצל הגאון המופלא הרב גדליה נדל זצ"ל (מגדולי תלמידי החזון איש).

3 הגילוי – משם, מהעולם החרדי הליטאי, קיבל הרב שילת את המושג "הרעיון של המצווה".

הרב נדל לא קיבל את השקפת עולמו הלאומית של הרב שילת, והרב שילת לא שינה את גישתו לצה"ל. ובכל זאת – נרקמה ברית עמוקה של אמת תורנית.

צו השעה: שמע האמת ממי שאמרה

“שמע האמת ממי שאמרה”
(הרמב"ם, הקדמה לשמונה פרקים).

אזהרה:

כאשר רואים אמת של תורה במקום אחר –
חובה לקבלה באהבה. פסילת הזולת באופן
מוחלט סותרת את מהות התורה.

החלה:

בוויכוח הנוקב מול הציבור החרדי
בסוגיית הגיוס בימי מלחמה, עלינו לעמוד
בתוקף על האמת שלנו. אך במקביל:

אחדות מתוך תורה, לא מתוך כפייה

הדרך הלא נכונה: מלחמות תרבות, מעצרים וכפייה
לעולם לא יביאו לשינוי אמיתי.

הדרך הנכונה: להקרין את האמת שלנו, לקבל את הדברים
הטובים מהאחר, ולטפח שלום בין תלמידי חכמים.

"והאמת והשלום אהבו. בסופו של דבר נזכה לזה שכל עולם התורה
יתקרב ויתאחד.... וזה ישפיע על האחדות בעם ישראל כולו.
להגדיל תורה ולהאדירה."